

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE ZOON VAN DE AVONDZON

toneelspel in zes taferelen

door

Marc Smet

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2012
Nr.1957

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagkaart die, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuude, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geklende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *DE ZOON VAN DE AVONDZON* op te voeren moet de naam van auteur *MARC SMET* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen. De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/1992/220/015
ISBN 978-90-385-01604

© 1992 Toneelfonds J. Janssens/Marc Smet
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONEN

Vader

Moeder

Rita

Benjamin

Dokter

Figuranten

TAFEREEL 1

In een ietwat duistere ziekenhuiskamer ligt vader op sterven. Onbeweeglijk is hij verbonden aan apparaten en in feite wordt hij kunstmatig in leven gehouden. We horen zijn hartslag via het apparaat, een schrille pieptoon, met tussenpozen, afschrikwekkend en rustgevend tegelijkertijd.

Links zitten de moeder, apathisch, en de dochter Rita. Deze leest in een tijdschrift.

Rechts in een zetel zit Benjamin, met opgetrokken knieën en verdiept in een stripverhaal. De ganse scène blijft hij daarachter verborgen. De zetel staat ook rug zaal opgesteld, zodat we Benjamin nooit echt zien.

MOEDER: Is de dokter al geweest?

RITA: (kijkt niet op) Mm...

MOEDER: Rita!

RITA: Zei je iets?

MOEDER: Ik vroeg je of de dokter al geweest is.

RITA: Hoe kan ik dat nu weten?

MOEDER: Maar...

RITA: We zijn hier toch samen aangekomen.

MOEDER: Misschien heb je hem in de gang zien gaan.

RITA: Ik weet zelfs niet hoe hij eruitziet.

MOEDER: Je was er toch bij vorige keer.

RITA: En dan? Voor mij zien die er allemaal hetzelfde uit... een witte jas en een gezicht... och ja...

MOEDER: 't Is al goed, ik vroeg je toch alleen maar...

RITA: Laat mij nu maar gerust... ik ben aan 't lezen.

MOEDER: Ja... jaja...

(Stilte)

MOEDER: Rita...

RITA: Mm...

MOEDER: Vind je niet dat hij wat meer kleur heeft dan gisteren?

RITA: (zonder opkijken) Nee...

MOEDER: 't Is precies of hij bloost.

RITA: Zeg...

MOEDER: Of zou hij misschien koorts hebben?

RITA: (kijkt op. Kil) Moeder, hij is dood!

MOEDER: Dat mag je niet zeggen Rita.

RITA: Nee?

MOEDER: Je ziet toch dat hij ademt... hij heeft kleur... zijn hart klopt.

RITA: Hij is dood.

MOEDER: Maar...

RITA: Waarom doe je nu zo?

MOEDER: Wat bedoel je?

RITA: Vroeger zou je gewild hebben...

MOEDER: Wat?

RITA: Laat maar... ik ben aan 't lezen.

(Stilte)

MOEDER: Denk je dat onze Jan nog zou komen?

RITA: Nee denk ik.

MOEDER: Maar hij weet toch dat zijn vader ziek is.

RITA: Natuurlijk weet hij dat... maar het is al drie maanden geleden dat hij nog eens geweest is.

MOEDER: Misschien zal hij nu wel...

RITA: Ik denk het niet.

MOEDER: Maar...

RITA: Misschien is hij nog wel de meest konsekwante.

MOEDER: Wat wil je daarmee zeggen?

RITA: Dat weet je best moeder. Je weet toch hoe vader ons...

MOEDER: Ja... ja. Maar hij is toch de oudste. Nu zou hij toch hier moeten zijn.

RITA: Ja... zou moeten...

MOEDER: Wil jij hem nog eens telefoneren?

RITA: Kan jij dat niet doen?

MOEDER: Nee, ik kan niet... Je weet hoe zijn vrouw reageert...

RITA: Heb je daar schrik van?

MOEDER: Ik kan het niet opbrengen Rita... maar ik zou toch graag hebben dat onze Jan hier was.

RITA: 'k Zal deze namiddag telefoneren.

MOEDER: Dank je...

(Stilte)

MOEDER: Rita.

RITA: Mm...

MOEDER: Vind je niet dat er de laatste weken zo weinig bezoek geweest is?

RITA: Dat is 't minste wat je kan zeggen.

MOEDER: Z'n broers en zijn zuster...

RITA: Ik weet het... Hoe zou dat komen?

MOEDER: Ze kunnen hier ook niet veel komen doen.

RITA: Zou het dát zijn?

MOEDER: Ik denk het.

RITA: Goed dan.

(Stilte)

MOEDER: Ik heb het toch niet slecht gehad met hem.

RITA: Je gaat toch niet sentimenteel beginnen doen.

MOEDER: Hij kon soms toch lief zijn.

RITA: Soms ja... maar meestal...

MOEDER: Toen hij jong was...

RITA: Dat zou kunnen, maar...

MOEDER: Je weet toch hoe dat komt...

RITA: Natuurlijk... maar dat is toch geen verontschuldiging.

MOEDER: Ik weet het... ik weet het...

(Stilte. Na enige tijd komt de dokter binnen.)

DOKTER: Mevrouw, juffrouw. (hij negeert Benjamin en gaat een vluchtige blik op de patiënt werpen.)

MOEDER: Hoe is het nu met hem dokter?

DOKTER: Wel mevrouw, de toestand is vrij stabiel...

MOEDER: Betekent dat...

RITA: Moeder!

MOEDER: Dat wil zeggen dat hij niet achteruitgaat.

DOKTER: Zo is het mevrouw.

MOEDER: Dus zou hij nog...

RITA: Moeder, laat de dokter uitspreken.

DOKTER: Laat maar juffrouw. Het is heel normaal dat de mensen zich vragen stellen in zo'n geval.

MOEDER: Er zit dus kans op beterschap in dokter?

DOKTER: Dat heb ik niet gezegd mevrouw.

RITA: Moeder, hij is dood!!

(Stilte.)

MOEDER: Is dat zo dokter?

DOKTER: Ja en nee mevrouw.

MOEDER: Wat bedoelt u daarmee?

DOKTER: Het is zo dat uw echtgenoot in een diep coma is gekomen, en het is inderdaad zo dat het dank zij deze machines is dat zijn leven in stand wordt gehouden.

MOEDER: Dus als u deze machines afzet...

DOKTER: Dan zal uw echtgenoot binnen heel korte tijd effectief overlijden.

MOEDER: Maar u gaat dat toch niet doen dokter?

DOKTER: Uiteraard niet mevrouw... Dat is een beslissing die na rijp overleg en in samenspraak met de familie dient genomen te worden.

MOEDER: Maar u zei dat zijn toestand stabiel is.

DOKTER: Daarmee bedoel ik dat de vitale functies nog intact zijn. Hart, longen, nieren werken nog naar behoren.

MOEDER: En blijft dat zo?

DOKTER: Hoogstwaarschijnlijk niet. De werking van deze organen kan na zekere tijd gebreken vertonen, maar daar kunnen wij dan weer met de gepaste medicijnen op reageren.

MOEDER: Hoe lang kan dat nog duren?

DOKTER: Weken... maanden misschien.

MOEDER: Denkt u dat hij pijn heeft dokter?

DOKTER: Ik denk het niet mevrouw, maar zekerheid daarover hebben we niet.

MOEDER: Wat moet er nu gebeuren?

DOKTER: Wel mevrouw, we kunnen de behandeling verder zetten zoals we bezig zijn of we kunnen, zoals ik daarnet reeds vermeld heb, besluiten om de behandeling stop te zetten.

MOEDER: Door die knop af te zetten.

DOKTER: Zo is het mevrouw. Dat is een beslissing die niet van vandaag op morgen moet genomen worden. Daar moet u maar eens rustig met uw kinderen over praten. Hoeveel kinderen hebt u?

MOEDER: Jan, onze oudste, dan Rita hier en dan... Benjamin, ja, Benjamin.

DOKTER: Ik weet het mevrouw. Met Jan en Rita moet u de zaak dan maar eens grondig bespreken. A propos, is Jan niet...

MOEDER: Neen dokter, momenteel is hij niet hier.

RITA: Al drie maanden niet meer...

MOEDER: Rita!

DOKTER: In alle geval zou hij toch best bij de discussie betrokken worden.

MOEDER: Kan hij echt niet meer beter worden dokter?

DOKTER: Normaal gezien niet, maar mirakels zijn nooit uit te sluiten, alhoewel...

MOEDER: Maar wie moet dan de beslissing nemen?

DOKTER: Wij samen, maar de uiteindelijke goedkeuring dient van u te komen.

MOEDER: Ik kan dat niet... ik... ik kan toch geen toestemming geven om mijn man te vermoorden!

(Stilte)

DOKTER: Zo mag u dat niet stellen mevrouw. Uw man kan niet meer herstellen, zijn toestand zal geleidelijk verslechteren en uiteindelijk zal hij overlijden. U kan hem deze lijdensweg besparen...

MOEDER: Maar u zei dat hij niets voelt...

(Stilte)

DOKTER: Dat is juist mevrouw, maar als zijn toestand nog verder achteruitgaat...

MOEDER: Ik weet het niet... ik weet het niet.

DOKTER: Bon, ik ga nu verder. Als u nog vragen hebt mevrouw, aarzel dan niet ze te stellen.

MOEDER: Dank u dokter.

DOKTER: En als u met uw kinderen gepraat hebt, laat mij dan iets weten.

MOEDER: Ja dokter... Is daar haast bij?

DOKTER: Nee mevrouw, maar het heeft geen zin daar nog weken mee te wachten. Zo... mevrouw... juffrouw... we zien mekaar nog... Sterkte. (dokter af)

Het is geruime tijd stil. Moeder gaat nog eens tot aan het bed, weet zich geen houding te geven.

MOEDER: En nu?

RITA: Ja?

MOEDER: Wat moet er nu gebeuren?

RITA: Dat moet je toch niet aan mij vragen.

MOEDER: Maar we moeten het toch samen bespreken.

RITA: Zo eenvoudig is dat niet.

MOEDER: Jij bent toch z'n dochter.

RITA: En jij zijn vrouw.

MOEDER: Ja... ik weet het... als onze Jan nu maar...

RITA: Laat die er maar buiten.

MOEDER: Hij is toch z'n zoon...

RITA: Voor de buitenwereld ja... wij hebben daar nog niet veel van gemerkt.

MOEDER: Maar...

RITA: En verdedig hem nu maar niet. Als er een erfenis te verdelen was, dan zou hij hier wel vlug zijn.

MOEDER: Rita, waarover praat jij nu toch?

RITA: Ik weet waarover ik praat.

MOEDER: Laat maar... laat maar...

(Stilte)

MOEDER: 't Is toch niet te geloven.

RITA: Wat?

MOEDER: Als je deze knop afzet, dan is hij dood.

RITA: Ja, zo simpel is dat.

MOEDER: Een klikje... en dan niets meer.

RITA: Zou jij dat durven?

MOEDER: Ik? Ikzelf?

RITA: Ja...

MOEDER: Nee... zeker niet. En jij?

RITA: Dat is toch niet aan mij.

MOEDER: Maar zou jij dat doen?

RITA: Nee denk ik... nee... daar is heel wat moed voor nodig.

MOEDER: En die heb ik niet... en jij ook niet.

RITA: Maar ga je de toestemming geven?

MOEDER: Ik weet het niet...

RITA: Ga je hem zo nog weken of maanden laten liggen?

MOEDER: Misschien wel, ik kan het niet opbrengen.

RITA: Die dokter zal je binnenkort toch naar een beslissing vragen.

MOEDER: Maar wat zou jij?...

RITA: Ik wil me er niet mee bemoeien.

MOEDER: Dat is gemakkelijk...

(Stilte)

MOEDER: Hij ligt daar zo rustig... net alsof hij slaapt. En hij is gans zijn leven zenuwachtig geweest... onrustig... waarom toch? Waarom maken wij het onszelf toch zo moeilijk? Ik vraag me soms af... zou alles niet beter gegaan zijn als... als... 't was toch onze gezamenlijke beslissing... we konden toch niet vooraf weten... het heeft hem gekraakt... Hij is opgebrand vóór zijn tijd... Ik heb medelijden met hem... Zoals hij daar nu ligt...

RITA: Medelijden heeft nog nooit iemand geholpen...

MOEDER: Misschien niet... of toch...

RITA: Durf jij te zeggen dat je hem graag ziet?

MOEDER: Nee... maar wie kan dat wel zeggen... met de hand op het hart... wie kan dat wel zeggen?... Er is teveel miserie geweest tussen ons... we hebben mekaar teveel pijn gedaan...

RITA: Maar hoe graag zie je hem nog?

MOEDER: Ik weet het niet kind... ik denk...nee... ik zie hem niet graag genoeg om die knop af te zetten.

Op dit moment blaast Benjamin op een kermisfluitje, zo'n papieren fluitje dat bij het blazen ontrold wordt. We zien het boven de zetel uitsteken als hij er 3 maal na mekaar op blaast. Dit breekt op een heel bizarre manier de sfeer.

BLACK OUT

(Moeder, Rita en Benjamin af. Gordijn voor slaapkamer. Vader af)

TAFEREEL 2

In de volgende taferelen gaat moeder over haar verleden vertellen. Dit doet ze door Rita echt mee te laten beleven hoe het vroeger was. Ze neemt haar dochter mee naar het verleden en laat haar belangrijke momenten uit haar leven zien.

De toeschouwers zien dus een combinatie van verleden en heden, het heden dat commentaar geeft op het verleden.

Moeder en Rita komen hun vroegere woonkamer binnen.

MOEDER: Kom maar binnen.

RITA: (aarzelt)

MOEDER: Kom toch binnen Rita.

RITA: (komt binnen) Dit is vreemd.

MOEDER: Ja, ik weet het.

RITA: Waarom doe je dit moeder?

MOEDER: Wat?

RITA: Mij dit alles vertellen... mij meenemen naar je verleden.

MOEDER: Het moet.

RITA: Toch is het vreemd... Ik kom hier in een woonkamer die ik al jaren niet meer gezien heb. Dit is toch niet echt?

MOEDER: Neen, ik vertel je dit alles. Ik laat je als toeschouwer binnenkijken in mijn... in ons verleden...
Herken je deze zetel nog?

RITA: Natuurlijk, onze oude ligzetel. Van zover ik mij kan herinneren is dat altijd een oude zetel geweest.

MOEDER: Zo is het.

RITA: En die geur!

MOEDER: Wat?

RITA: De geur die hier hangt in dit huis... boenwas... Dat heb ik altijd geassocieerd met mijn jeugd... de geur van boenwas...

MOEDER: 't Moest altijd proper en netjes zijn bij mij.

RITA: Ja... Daar was je goed in.

MOEDER: Nee Rita,... nu niet, 't is nu niet het ogenblik...

RITA: Goed dan... Hoe lang is het geleden dat wij hier woonden?

MOEDER: Dat is al heel wat jaren geleden, maar waar ik je nu over vertel... ja, toen zal jij ongeveer 10 jaar geweest zijn... en Jan 13.

RITA: 't Is hier warm.

MOEDER: Ja, 't is zomer... de zon brandt al dagen...

RITA: En stil...

MOEDER: Ja, jij bent voor een week naar je bomma en Jan is op kamp met de jeugdbeweging. Hij komt pas over enkele dagen terug.

RITA: Wat deed... doe jij hier zoal de ganse dag... alleen in dit huis?

MOEDER: Poetsen... och ja... daar zouden we het niet over hebben.

RITA: Nee... Moeder...

MOEDER: Ja?

RITA: Waarom begin je met je vertelling hier?

MOEDER: Ik wil dat één en ander je duidelijk wordt...

RITA: Je begrijpt me niet... Waarom begin je precies nu... op dit ogenblik... toen ik tien was en mijn broer dertien... Waarom begin je niet vroeger?... toen je nog maar net getrouwd was... toen wij geboren werden.

MOEDER: Och, dat heeft geen belang.

RITA: Waarom niet?

MOEDER: Toen ging alles nog goed... heel goed... Wat moet ik daarover vertellen?

RITA: ... echt?

MOEDER: Het is pas vanaf nu dat de problemen begonnen zijn.

RITA: Jij vertelt.

MOEDER: Ja... Je vader zal zo dadelijk thuiskomen.

RITA: Ik ben benieuwd.

MOEDER: 's Zomers was hij meestal wat vroeger thuis... het is warm.

RITA: Ja... het is warm.

(Vader komt binnen. Voor alle duidelijkheid: hij ziet en hoort Rita uiteraard niet... Hij hoort en ziet moeder wanneer ze in het verleden praat maar niet wanneer ze in het heden praat. Hij gooit zijn oude boekentas in een hoek, rekt zich, geeuwt, gaat in de ligzetel liggen en neemt een krant. Hij heeft enkele pinten gedronken maar hij is zeker niet dronken. Het maakt hem eerder loom en gelaten.)

VADER: Hoi.

MOEDER: Dag.

(Lange stilte)

RITA: Is dat alles?

MOEDER: Wat bedoel je?

RITA: Wat een begroeting.

MOEDER: Och, we zijn 15 jaar getrouwd, wat wil je... het leven is geen sprookje.

RITA: Meestal niet.

MOEDER: (tegen vader) Hoe was het?

VADER: Zoals alle dagen.

(Stilte)

MOEDER: Moe?

VADER: Gaat nogal...

(Stilte)

MOEDER: Je bent vroeg thuis vandaag...

VADER: Nu niet beginnen zagen...

MOEDER: Nee echt, ik meen het... ik had je nog niet verwacht.

VADER: 'k Ben bij Georges nog een paar pinten gaan drinken.

MOEDER: Dat is goed... 't Is ook warm vandaag.

VADER: Drukkend...

MOEDER: Het is je gegund Karel... als je zo de ganse dag in de zon staat..
Wil je nog een pintje?

VADER: Natuurlijk... dat moet je niet vragen.

MOEDER: Ik ga het direkt voor je halen.

RITA: Kan hij dat zelf niet?

MOEDER: Waarom?

RITA: Ben jij de meid?

MOEDER: Och kind, jij bent nog jong.

(Ze gaat af en komt terug met een glas en een flesje bier.)

VADER: Zorg dat er genoeg schuim op staat.

MOEDER: Ik probeer...

VADER: Gisteren was het precies een glas kattepis.

MOEDER: Ik doe mijn best... 't Zal van dat afwasprodukt zijn... Ik heb de glazen nochtans nagespoeld... Is het zo goed?

VADER: Redelijk.

MOEDER: Santé.

VADER: Santé. (drinkt)

RITA: Waarom doe jij zo onderdanig?

MOEDER: Ik doe gewoon.

RITA: Heb jij misschien iets goed te maken bij hem?

MOEDER: Och...

VADER: Moet jij geen pintje hebben?

MOEDER: In de namiddag?

VADER: Waarom niet?

MOEDER: Ja, waarom niet... kóffie met deze hitte... nee... ik haal een pintje...

VADER: Breng er voor mij ook nog maar eentje mee. Ik ben uitgedroogd.

MOEDER: Natuurlijk.

(Moeder gaat af en komt terug met een glas en twee flesjes. Ze schenkt eerst in voor vader die ondertussen zijn glas heeft leeggedronken.)

MOEDER: Nu gaat het toch al wat beter...